

Valtice – návrh úprav expozice Zemědělského muzea

Michaela Jungrová

Bakalářská práce
2010

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ústav prostorového a produktového designu
akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michaela JUNGROVÁ**
Studijní program: **B 8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimedia a design – Prostorová tvorba**

Téma práce: **Valtice – návrh úprav expozice Zemědělského muzea**

Zásady pro vypracování:

Teoretická část

- REŠERŠE DANÉ PROBLEMATIKY (HISTORIE, PŘÍKLADY SOUČASNOSTI)
- POPIS – HODNOCENÍ STÁVAJÍCÍHO STAVU
- FOTODOKUMENTACE
- PRŮVODNÍ ZPRÁVA K NÁVRHU, ZDŮVODNĚNÍ NÁVRHU, POSTUPU PŘI NÁVRHU, JAKÝM ZPŮSOBEM ZHODNOCUJETE DANÝ PROSTOR SVÝM NÁVRHEM, MATERIÁLOVÉ ŘEŠENÍ, INSPIRACE A MOTIVAČNÍ OBRÁZKY

Praktická část

- KONCEPCE ŘEŠENÍ
- DISPOZIČNÍ A PROSTOROVÝ NÁVRH
- KONSTRUKČNÍ A MATERIÁLOVÉ ŘEŠENÍ

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/umělecké dílo**

Seznam odborné literatury:

Časopisy:

Architekt, Era, Detail, El Croquis

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. arch. Lucie Delongová

Ústav prostorového a produktového designu

Datum zadání bakalářské práce:

11. ledna 2010

Termín odevzdání bakalářské práce:

17. května 2010

Ve Zlíně dne 11. ledna 2010

doc. MgA. Jana Janíková, ArtD.

Janíková
děkanka

Stanický
MgA. Petr Stanický, MFA
ředitel ústavu

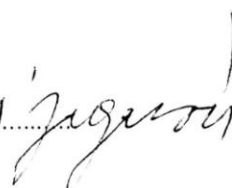
PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 22.3.2010.....

MICHAELA JUNÁKOVÁ
Jméno, příjmení, podpis

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

²⁾ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³⁾ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše, přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá historií muzejnictví, tematickým rozdělením muzeí, moderním výstavnictvím a úzce se zaměřuje na expozici Národního zemědělského muzea se sídlem ve Valticích.

Muzea mají, kromě sběratelství a uchovávání vědeckého materiálu, také významnou vzdělávací funkci. Ve výtvarném a prostorovém řešení expozice zahradnictví Národního zemědělského muzea ve Valticích nechybí ani zpracování výukové místnosti. Důraz je zde kladen na moderní trendy ve výstavnictví a interaktivní zapojení návštěvníka do vytváření muzejní expozice.

Klíčová slova: zemědělské muzeum, expozice zahradnictví, interaktivní výuka

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the history of museology, the thematic division of museums, the modern exhibition and it is closely focusing on the exposition of the National agriculture museum, which is situated in Valtice.

The functions of museums are not only collecting and storing of the scientific material but they have also an important educational function. The educational classroom is not missing in the spatial and graphic analysis of the exposition of gardencraft in the National agriculture museum in Valtice. The emphasis is placed on modern trends in exhibitions and on the interactive participation of the visitor into creating the museum's exposition.

Key words: agriculture museum, exposition of gardencraft, interactive education

Poděkování:

Těmito slovy bych chtěla poděkovat vedoucí práce Ing. arch. Lucii Delongové a ostatním pedagogům, kteří se mnou bakalářskou prací ochotně konzultovali. Dále děkuji rodině a přátelům, kteří mě v průběhu práce podporovali.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem celou práci vypracovala sama s použitím uvedených zdrojů a citací.

Podpis: Michaela Jungrová

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 HISTORIE MUZEJNICTVÍ	10
2 MODERNÍ TENDENCE VE VÝSTAVNICTVÍ	13
3 POSLÁNÍ MUZEA	15
4 MUZEJNÍ EXPOZICE, PREZENTACE SBÍREK	16
5 MUZEJNÍ TYPOLOGIE	17
6 NÁRODNÍ ZEMĚDĚLSKÉ MUZEUM PRAHA	18
6.1 POSLÁNÍ NZM	19
6.2 NZM VALTICE	20
6.2.1 STÁVAJÍCÍ STAV EXPOZICE	21
II PRAKTICKÁ ČÁST	23
7 TEMATICKÉ ROZDĚLENÍ MUZEA	24
8 EXPOZICE ZAHRADNICTVÍ	25
8.1 INTERAKTIVNÍ VÝUKA	27
8.2 VÝUKOVÁ MÍSTNOST	27
8.2.1 MOBILIÁŘ	29
8.2.2 VÝSTAVNÍ PANEL	30
8.2.3 MATERIÁLOVÉ A FUNKČNÍ ŘEŠENÍ	30
8.3 EXPOZICE ZELINÁŘSTVÍ A PĚSTITELSTVÍ	31
8.3.1 LABORATOŘ	33
8.3.2 POKUSNÝ ZÁHON	33
8.3.3 VITRÍNY	35
8.3.4 STĚNA S OBRAZY	36
8.3.5 VÝSTAVNÍ PANEL S ROSTLINAMI	36
8.3.6 MOBILIÁŘ	37
8.3.7 MATERIÁLOVÉ A FUNKČNÍ ŘEŠENÍ	38
8.4 EXPOZICE OVOCNÁŘSTVÍ	38
8.4.1 PROMÍTÁNÍ	39

8.4.2	NÁSTĚNNÝ HERBÁŘ	40
8.4.3	VITRÍNA S PRODUKTY Z OVOCE	40
8.4.4	MOBILIÁŘ	41
8.4.5	MATERIÁLOVÉ A FUNKČNÍ ŘEŠENÍ	41
ZÁVĚR		42
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY		43
SEZNAM OBRÁZKŮ		44

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je vytvoření nové expozice Národního zemědělského muzea ve Valticích (dále jen NZM). Pro konkrétní návrh jsem si vybrala část zahradnictví, která se dále dělí na obor zelinářství, pěstitelství a ovocnářství. Muzeum je také jedním z důležitých vzdělávacích zařízení, proto v muzeu řeším výukovou místnost pro školy, badatele a širokou veřejnost. Po zdokumentování historie muzejnictví a moderních tendencí ve výstavnictví jsem se zabývala posláním muzea a jakým způsobem lze expozici pojmout.

Současná expozice z 80. let je nevyhovující a zastaralá a zázemí pro výuku zde prakticky neexistuje. Svým návrhem jsem se snažila tyto nedostatky odstranit a vytvořit atraktivní expozici, která vyhovuje současným standardům. Návštěvnost tradičních muzeí s příchodem moderních technologií v posledních deseti letech značně klesá a lidé se čím dál častěji poohlížejí po nových atrakcích, kde by se mohli zabavit a současně se dovědět něco nového.

Nová expozice zahradnictví v Národním zemědělském muzeu se sídlem ve Valticích vybízí k netradičnímu pojetí, protože zážitek z muzea umocňuje hlubší zapamatování informací, což je pro výukovou a výchovnou funkci muzea podstatné. Cílem práce bylo zatraktivnit prohlídku muzea a interaktivně zapojit návštěvníka do vytváření expozice. Město Valtice by tímto získalo další zajímavé lákadlo pro turisty a návštěvníci muzea by si rozšířili povědomí o zemědělství a jeho úzké souvislosti s člověkem, na což by se nemělo zapomínat.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1. HISTORIE MUZEJNICTVÍ

Historie muzejnictví sahá až do starověkého Řecka. Muzeu se tehdy říkalo mouseion. Okolo toho „chrámu múz“ se vždy shromažďovali učenci a umělci, i když zpočátku nemělo muzeum takovou funkci, jako má dnes. Spíše jen shromažďovalo sbírky a vědění. První mouseion založil řecký filozof Platon a Aristoteles se zasloužil o vznik Akademie, knihovny a sbírek rostlin a živočichů.

V řecké tradici pokračovali i Alexandrijci. Nejvýznamnějším filozofickým místem a centrem vzdělanosti byla Alexandrijská knihovna. V Pergamonu Atalové vytvořili knihovnu, kde byly nejen prostory pro sněmy filozofů, ale také malé historické muzeum.

Už v Řecku se začala muzea diferencovat podle druhů. Jejich cílem bylo přiblížit vystavené exponáty pozorovateli jak je tomu doposud. Tesauri a pinakotéky byly spíše uměleckého zaměření, sloužily jako obrazárny a depozitáře uměleckých předmětů, kdežto mouseion měl funkci náboženskou a vědeckou.

V historii se objevila také budova Mauzolea v Halikarnasu, o jehož existenci píše ve svých knihách Vitruvius. Není to muzeum jako takové, je to hrobka vyzdobena hodnotnými uměleckými díly. Lze ji považovat za jednu z mnoha předchůdců dnešních muzeí. Na hrobce pracovali nejvýznamnější sochaři 4. století př. Kr. a pro své umělecké provedení je tato stavba uváděna jako jeden z divů světa.

Řím, jakožto pokračovatel řecké kultury, se zasadil o vznik muzeí ve velkém měřítku a dal jim své opodstatnění. Římané se ze svých vojenských výprav nevraceli s prázdnou a se svými úlovky se rádi veřejně chlubili. Římské lázně sloužily nejen k očistě těla, ale i duše. Jejich součástí byly literární a hudební programy, konverzační salony, knihovny a sály s uměleckými díly. Římské impérium bylo základem západní civilizace.

Další předchůdci muzeí se nacházejí i v mimoevropských kulturách. V egyptských palácích se také shromažďovaly poklady a kořist z cest. Víra v posmrtný život byla příčinou toho, že v egyptských hrobkách a pyramidách byly nashromážděny nejrůznější předměty a umělecké sbírky, které se později díky své hodnotě staly terčem rabování. Mezi řekami Eufrat a Tigris byla v Babylonu

postavena knihovna s klínovými tabulkami. Své poklady a kaligrafii sbírali i Číňané a Japonci. Nejstarším dochovaným muzeem na světě je šóšoin, který měl podobu dřevěné sýpky a sloužil k ukládání darovaných předmětů pro sochu Buddha. Aztécký Chrám rozličných bohů byl prvním muzeem ve Střední Americe. Všechny tyto kultury spojuje, že uchovávání, darování a sbírání předmětů a uměleckých děl pro ně nemělo smysl jako pro archiváře, ale bylo to výrazem určitého náboženství, myšlení nebo kultu.

S příchodem křesťanství se změnila jak liturgie, tak ikonografie. Nové náboženství dalo prostor novým hodnotám a zvykům. Od doby raného křesťanství až zhruba do reformace církve v 16. století byl rozšířený sběr relikvií. Relikvie jsou většinou ostatky nějakého světce, apoštola nebo mučedníka, které se ukládaly do relikviářů. Tyto schránky byly jednak vzácným obchodním artiklem, ale také sběratelským kouskem. Věřilo se, že ostatky mají nadpřirozenou moc a mohou ochraňovat svého majitele, také svědčily o postavení a majetku držitele. Pro tyto schránky vznikaly nejrůznější stavby a kaple. Kaple svatého kříže na Karlštejně byla vybudována nejen pro uložení korunovačních klenotů, ale také pro uschování relikvií, protože Karel IV. byl jejich známým sběratelem. Ludvík IX. nechal vystavět Saint Chapelle, jako relikviář pro Kristovu trnovou korunu.

Ve středověku byly centry vzdělanosti kláštery a církevní stánky obecně, ale ve 14. století se klášterní sbírky dostávaly i do rukou šlechticů. Tyto sbírky se nazývají termínem Wunderkammern. Roku 1471 bylo založeno v římském Kapitolu Sixtem IV. muzeum starožitnictví Antiquarium, které bylo přístupné veřejnosti. V 15. století díky mnichům ve skriptoriích vznikají v Itálii první veřejné knihovny. Je nutno dodat, že sběratelství knih má dnes pro nás velký význam, protože nejstarší zmínky o muzejnictví se nedochovaly a známe je právě z dochovaných rukopisů.

Italská renesance se vracela k antické minulosti, zájem se odklonil od boha a zaměřil se na člověka a jeho rozum. Ve Florencii začaly vznikat nové kulturní útvary. Jedním z nich bylo studiolo, které sloužilo k četbě, psaní a meditaci. Dlouhé chodby vybavené malířskými a sochařskými díly se nazývaly galleria a název galerie, jako stánek pro výstavu umění, přetrval dodnes. Na galerie navazovaly

kabinety čtvercového nebo obdélníkového půdorysu, kde byly uchovány botanické a přírodní památky.

Právě v renesanci se znovu objevil termín muzeum pro sbírky uměleckého a historického charakteru. Paolo Giovio založil v roce 1520 Museo Joviano, kde vystavil sbírku portrétů slavných mužů. Shromažďování portrétů předků dalo základ pro vznik historického muzea. Tímto způsobem vznikla naše nejvýznamnější soukromá sbírka lobkowiczská.

Medicejové byli nejbohatší měšťanský rod ve Florencii, který se zasadil o vznik prvního moderního muzea. Nechali si postavit palác Uffizi, kde mohli vybraní hosté obdivovat jejich bohatství a přepych. Palác Uffizi je dodnes jednou z nejvýznamnějších světových galerií a právě medicejská sbírka byla jejím základem.

Podobné sbírky jako měl rod medicejů se v Evropě rozšířily a začalo se jim říkat *kunstkammern*. Nejznámější taková umělecká komora byla dílem císaře Rudolfa II. V době jeho panování rostla obliba kabinetů. Byly to menší sály, kde se uchovávaly různé kuriozity, anomálie z cest, exotické zboží a bizarnosti, které byly předmětem ke zkoumání. Tyto kabinety daly základ vědeckému poznávání a přeměně soukromých sbírek na národní.

V 17. století se majetky buržoazní šlechty daly srovnat s bohatstvím vysoké šlechty a obchod s uměním se stal pro mnohé zaměstnáním. V druhé polovině 17. století vznikají ojediněle veřejná muzea. V Basileji bylo založeno univerzitní muzeum a v roce 1682 bylo v Oxfordu otevřeno první muzeum přírodních věd, Ashmoleanovo muzeum.

Klasicismus, osvícenství, vykopávky v Pompejích a Francouzská revoluce daly do pohybu nejen věci politické, ale také kulturní. V této době můžeme najít počátky dnešního muzejnictví. Absolutismus byl nahrazen vládou lidu. Masy lidí do té doby neměli přístup ke znalostem a tak se muzea stala jedním ze způsobů, jak poskytnout informace. Umění a věda pro jednotlivce se otevřely pro širokou veřejnost. Také se objevují první společnosti vědců a znalců, kteří se snaží uchovat a šířit své znalosti a rozšiřovat sbírky. U nás byla založena Společnost vlasteneckých přátel umění, což byla předchůdkyně Národní galerie a Akademie. Ve světě se otevřely galerie a obrazárny: Kapitolské muzeum v Římě 1734, Uffizi 1743, Britské

muzeum 1753, muzeu v Kasselu 1779, Postupimské sbírky, Ermitáž 1764 a Prado 1785.

Louvre v Paříži byl otevřen 10. srpna 1793 jako instituce, která má na starost veřejnou výchovu, administrativní a zákonodárnou službu a je jednou ze základních jednotek moderního státu. Začínají se zde zajímat o osvětlení a prezentaci výstav, tisknou se první katalogy, vznikají depozitáře, výstavní prostory a dočasné výstavy. Zaměstnanci muzea si rozdělují funkce, od ředitele, restaurátora, konzervátora, architekta až po strážníka. V tomto trendu postupně pokračovala nejen ostatní francouzská muzea, ale i muzea ve světě.

Napoleon Bonaparte chtěl povznést svou osobu i svou říši na obdiv. Jeho obrovská sbírka, kterou na svých taženích obohatil o cenné kousky z celého světa, se sice po jeho pádu zčásti zrestituovala, ale i tak se stal Louvre muzeem s nejcennějšími díly na světě a udával chod všem muzeím světa. Napoleon přispěl také svou národní hrdostí a vlastenectvím k tvorbě muzeí a galerií národních. Panovníci, šlechta a bohatí občané často věnovali své sbírky státu nebo národu.

V průběhu 19. století se pořádaly výjezdy a expedice do exotických krajín za touhou vědeckého poznání. Sbíralo se nejen umění, ale přírodniny, botanika a technologie. Tímto se začala muzea diferencovat a dělit. Velkou událostí pro muzejnictví byly mezinárodní výstavy, které sblížovaly veřejnost s technickým a průmyslovým pokrokem. První světová výstava byla pořádána v Londýně v roce 1851. Pro tuto příležitost byl postaven proslulý Křišťálový palác jako výstavní pavilon. Poté následovalo několik dalších takových výstav, ale toto období vrcholí světovou výstavou v Paříži roku 1889, kdy se Eiffelova věž stala symbolem Paříže.

Roku 1891 vzniklo poblíž Stockholmu první muzeum pod širým nebem, podle svého názvu se mu začalo říkat skanzen. Tento typ muzea uchovává přírodní nebo lidské památky ve svém původním rázu.

2. MODERNÍ TENDENCE VE VÝSTAVNICTVÍ

Začátek 20. století vyvolal boom nejen v technickém pokroku, umění, ale hlavně v životním stylu a způsobu myšlení lidí. S příchodem nového století přišly i

nové hodnoty. V uměleckém světě se střídá jeden směr a manifest za druhým, což mělo dopad i na podobu muzeí, která jsou s uměním úzce spjata.

První touhu po změně formy tradičního muzea pocítili italští futuristé. Jejich avantgardní umělecký směr byl stejně hřmotný jako jejich názory. Chtěli jít v tempu moderní civilizace, obdivovali rychlost a pohyb. Marinetti ve svém manifestu z roku 1909 přímo píše, že chce zbořit muzea, osvobodit se od tradičních forem a nazývá muzeum hřbitovem a absurdními jatky malířů a sochařů. Futuristé odmítali všechny dosavadní hodnoty a tradice a žili jen v moderní uspěchané době, kde nechtěli o minulosti nic vědět. Někteří futuristé se později přihlásili k fašismu.

Přelomovým směrem v pojetí umění, chápání uměleckého díla a vystavování byl umělecký směr dadaismus, který vznikl ve Švýcarsku roku 1916 jako reakce na prožitou hrůzu války. Jejich tvorba byla založena na nesmyslu a negaci konvencí v životě i v umění. Oni jako první přišli s absolutní svobodou tvorby, s nalezenými objekty – ready makes a koketovali s otázkou, co je umění a co není. Jejich instalace pobuřovaly, na jednu jejich výstavu byl vstup přes pánské záchodky, u vchodu stála malá holčička v kostýmu jeptišky a přednášela obscénní básně. Dadaismus dal nový pohled na umění a roku 1922 se postupně přeměnil v surrealismus. Na dadu v průběhu 20. století navázalo několik směrů a proudů a jejich tendence můžeme vidět dodnes.

Dalším mezníkem ve výstavnictví byly výstavní pavilony Ludwiga Miese van der Rohe. Prostorná moderní architektura s prosklenými zdmi, volnými příčkami a drahými materiály se dost razantně změnila od historizujících pevností národních muzeí.

V průběhu 20. století také přichází konceptuální umění, různé instalačně – happeningové projekty, akční a environmentální umění, performace, body art, land art a video art. Všechny tyto proudy se prolínají i dnes a je pro ně společné, že rozhodující je idea a myšlenka, nikoliv výtvarná stránka věci či samotný vytvořený předmět. Klade se důraz na diváka, jeho vědomí a reakci.

Nové materiály, osvětlení, počítačová a audiovizuální technika dnes hrají důležitou roli. Díky těmto technologiím se návštěvníkovi v muzeu nabízí větší prožitek než jen vizuální. Tohoto novodobého způsobu pojetí se využívá jak při instalacích, tak ve vzdělávacích programech muzeí.

3. POSLÁNÍ MUZEA

Muzeum sbírá, zkoumá a uchovává vědecký materiál a poskytuje ho návštěvníkům k prohlídce a vzdělávání. Jednou ze základních funkcí muzea je jeho sběratelská a vědecká činnost, o kterou se starají odborní pracovníci, jako je historik, kurátor a správce sbírek. Tito lidé bádají, vytvářejí a rozšiřují muzejní sbírky.

Dalším důležitým úkolem pro muzejníky je o své exponáty správně pečovat a udržet je v dobrém stavu pro další generace. Tímto se zabývají archiváři, restaurátoři, konzervátoři a knihovníci

Výchovnou a vzdělávací funkci má v muzeu na starosti lektor nebo pedagogický pracovník. Muzejní pedagogika se samostatně zabývá výchovnými programy pro školy a mládež, aby se návštěva muzea pro děti více zefektivnila.

Pro muzeum pracuje také architekt, který má na starosti prezentaci výstav a sbírek. Musí adekvátním způsobem exponáty vystavit tak, aby si návštěvník z prohlídky odnesl nejen nové informace, ale také vizuální vjem. Inovativní výstavní koncepce, technologie, virtuální a multimediální prezentace dnes lákají do muzea větší počet návštěvníků než tradiční instalace pomocí vitrín.

Muzeum bez návštěvníků by asi nefungovalo, proto se pracovníci snaží upoutat turisty, návštěvníky a diváky k prohlídce. Vznikají různé marketingové výzkumy a projekty jednak pro přilákání lidí a taky pro získání sponzorů, bez kterých lze muzeum těžko provozovat. Pro zvýšení návštěvnosti pořádají muzea dočasné výstavy s aktuálními tématy a mimořádné programy jak pro děti, tak pro dospělé. Nabízejí prohlídky s průvodcem, besedy, přednášky s odborným výkladem, ale i kulturní akce, koncerty nebo vernisáže. Pro děti se zakládají dětské koutky, výukové místnosti, venkovní expozice, pořádají se hry a interaktivní prohlídky. V často navštěvovaném muzeu by také neměl chybět muzejní obchod, občerstvení nebo kavárna. Moderní člověk dnes hledá informace na internetu, takže muzeum by také mělo mít své aktualizované webové stránky. S návštěvností se také pojí propagace, bez letáků, reklam, plakátů, časopisů a katalogů se člověk o některých výstavách nebo instalacích nedozví, takže dalším úkolem muzea je na sebe dostatečně upozornit.

4. MUZEJNÍ EXPOZICE, PREZENTACE SBÍREK

Vytvoření adekvátní expozice je pro muzeum jedním z klíčových úkolů. Výtvarná expozice může výrazně posílit vnímání exponátů, atmosféru a zážitek z výstavy. Architekt samozřejmě musí vycházet z depozitářů daného muzea, musí vědět, co přesně by se mělo vystavit a tomu přizpůsobuje svůj návrh. Musí dbát na to, aby jeho výtvarný záměr korespondoval s vystavovaným předmětem, aby dílo bylo vystaveno tak, jak si zaslouží a návštěvník ho nepřehlédl. Dále je nutné, aby výstava nebo expozice byla přehledná a pochopitelná pro všechny. Ne nadarmo se říká, že méně je někdy více.

Je na autorovi, v jakém by měla být expozice duchu. Někdy jde o tematickou výstavu, kdy řazení objektů vytváří nějaký příběh, jindy chce autor diváky dostat do kontextu doby nebo chce, aby se sám návštěvník stal součástí expozice.

Výtvarné řešení prostoru by mělo být atraktivní a srozumitelné. U vystavených předmětů by neměly chybět popisky a vysvětlivky, případně nějaký zvukový doprovod. Čím více smyslů člověk při prohlídce použije, tím lépe si ji zapamatuje. Audiovizuální prvky, promítání, velkoplošné obrazovky a světelné efekty mnohdy podpoří výtvarný záměr. Architekt někdy vytváří pseudorealitu, do které se řada lidí ráda uchyluje ze svého běžného života. Také interaktivní zapojení návštěvníka do prohlídky zaručí, že si z muzea odnese nějaký výraznější zážitek. Pocit objevování a odhalování umocňuje lepší zapamatování.

Tvůrce výstavy musí brát často ohled na bezpečnost sbírek. Historické a vzácné objekty musí být schované ve vitrínách mnohdy za stabilních klimatických a světelných podmínek. Stejně tak nesmí zapomenout na dostupnost sbírek pro tělesně postižené osoby.

Pro instalaci slouží architektovi výstavní mobiliář. Křehké a drahé předměty se umísťují do vitrín, sochy a větší trojrozměrné objekty na sokly a podstavce. Pro vystavení textů, fotografií a obrázků slouží výstavní panely nebo závěsné systémy. Posuvné a přestavitelné stěny člení prostor a mohou se na ně zavěsit obrazy.

Důležitou roli ve výstavnictví hraje osvětlení. Pomocí světla se tvoří nálady, vyzdvihují exponáty a může se jimi vytvořit až scénický prostor. Zatímco dříve se upřednostňovalo denní světlo, dnes vítězí světlo umělé. Okna se zastíňují a prostor

se modeluje elektrickým světlem. V tomto druhu osvětlení je nepřeborné množství produktů a dá se s nimi velmi lehce pracovat. Svítidla lze nainstalovat v podstatě kamkoliv. Existují lištové, stojanové, nástěnné a závěsné systémy, nástěnná a diodová svítidla, optické kabely a další druhy osvětlení, která zaručí expozici světelný efekt.

5. MUZEJNÍ TYPOLOGIE

S vývojem muzejnictví a jeho diferencováním v 19. století souvisí rozdělení muzeí podle typu. Muzeum jako výchovná instituce, muselo být přehledné a pochopitelné a tak došlo k základnímu rozdělení podle obsahu sbírek. Po 2. světové válce se typologie muzeí podrobněji člení se zavedením mezinárodní nevládní instituce ICOM – International Council of Museums. Mezinárodní rada muzeí sdružuje muzea a muzejní pracovníky ve 148 zemích světa a ustanovuje základní pravidla muzejnictví.

Před rokem 1963 došlo k rozřídění muzeí do pěti základních skupin: Muzea historická, muzea umělecká, muzea etnologická, muzea přírodních věd a muzea vědy a techniky. ICOM postupně typologii muzeí několikrát rozšířil a zase zúžil. Současná klasifikace ICOM dělí muzea následovně:

Muzea umělecká (výtvarné umění, užité umění, archeologie)

Muzea etnografická a folklorní

Historická muzea (bibliografická, památníky)

Muzea vědy a techniky (fyziky, oceánografie, medicína, průmyslu)

Muzea společenských věd a sociálních služeb (pedagogická, spravedlnosti)

Muzea obchodu a spojů (dopravy, měny, poštovní muzea)

Muzea zemědělská a produktů země

Muzea přírodních dějin (botanické, zoologické, paleontologické a antropologické sbírky)

6. NÁRODNÍ ZEMĚDĚLSKÉ MUZEUM PRAHA

Zemědělské muzeum vzniklo v roce 1891 na popud pořadatelů Jubilejní výstavy v Praze. Základ sbírek muzea tvořily předměty vystavené na Jubilejní výstavě v r. 1891 a na Národopisné výstavě v r. 1895. Zemědělské muzeum bylo tehdy součástí Národopisného muzea, samostatnou institucí se Zemědělské muzeum stalo v roce 1918.

Národní zemědělské muzeum patří rozsahem své výstavní plochy a tématikou šíří svých expozic mezi pět největších muzeí v České republice a je jedním z pěti největších zemědělských muzeí Evropy. Se svou specializací na krajinu, venkov, zemědělství a potravu je jediným muzeem svého druhu v Česku. Vlastní více než 120 tisíc inventárních čísel sbírkových předmětů, které dokládají vývoj zemědělství od nejstarších dob po současnost. Sbírkový materiál tohoto typu jsou jinak roztrženy ve stovkách muzeí, pouze NZM je jako jediné muzeum v ČR shromažďuje, zpracovává a prezentuje komplexně v logice oboru a pod jednou střechou. [6]

Obr. 1 Logo NZM

Národní zemědělské muzeum od svého vzniku často měnilo svá sídla. Nakonec vzniklo pět základních poboček. V Praze sídlí muzeum ve funkcionalistické budově na Letné, kde vystavuje zemědělskou techniku, historii potravinářství v českých zemích v 19. a 20. století, ale také provozuje malou živočišnou a rostlinou farmu. Na zámku Kačina u Kutné Hory můžeme najít Muzeum českého venkova, v Čáslavi má depozitáře Muzeum zemědělské techniky, na zámku Ohrada u Hluboké nad Vltavou lze navštívit Muzeum lesnictví, myslivosti

a rybářství a ve Valticích na náměstí se nachází Muzeum vinařství, zahradnictví a životního prostředí.

6.1 Poslání NZM

Radikální změny ve společnosti, jimiž jsou rychlý nástup nových technologií a změn v sociální struktuře venkovského obyvatelstva i jeho přirozeného prostředí, staví muzeum před výzvu je aktivně vyvažovat svou činností. Národní zemědělské muzeum usiluje o to utvářet veřejné povědomí o zásadním vlivu zemědělství na udržení kulturní krajiny, zdravého životního prostředí a o proměnách životního stylu a vztahů ve společnosti, čímž je v souladu se sektorovou politikou trvale udržitelného rozvoje venkova. Uchovávání dokladů hmotné a duchovní kultury (v oborech zemědělství, lesnictví, rybářství, myslivosti, zahradnictví, potravinářství, obchodu jakož i dobových technologií a staré zemědělské techniky) pro budoucí generace přispívá k uvědomování si hodnot vlastní kultury a vlastní identity. Dokumentace původních postupů a komplexního obrazu života venkova dává zejména mladým lidem příležitost k chápání souvislostí vývoje společnosti a role zemědělství v ní, a tím muzeum přispívá k zvýšené integraci venkova do informační společnosti.

Sbírky muzea a neustále zvyšovaná odbornosti jeho pracovníků slouží jako podklad pro spolupráci s výzkumnými a vývojovými organizacemi, se všemi typy vzdělávacích institucí, podnikatelskými subjekty, neziskovým sektorem i nadšenými jednotlivci. Národní zemědělské muzeum usiluje o to hrát aktivní roli ve vývoji společnosti, stát se institucí celoživotního vzdělávání a potenciálním aktérem regionálního rozvoje. Hraje také významnou roli jako stavovský orgán pro aktivaci zájmových sdružení a organizací.[6]

Muzeum považuje za své poslání uchovávat historii, tradice a hodnoty zemědělství pro budoucí generace, protože u nás bylo zemědělství od neolitu až do nedávné doby jediným způsobem obživy. Dále chce zemědělské muzeum zdůraznit význam krajiny, venkova a zemědělství pro život současného člověka, chce poukázat na život na venkově, který se stylem bydlení, charakterem práce a sociálními vazbami lišil od života ve městě. Důležité je také pomáhat utvářet vztah společnosti k zemědělským oborům v souvislosti s potravou, bez které se

neobejdeme. Zemědělství zahrnuje proces výroby potravin, přes zpracování, až po specializovaný potravinářský průmysl a přípravu jídel. Muzeum chce být také uznávaným partnerem ve vědě a výzkumu, chce ze sebe vytvořit centrum celoživotního vzdělávání a kulturní, společenské a informační centrum.

6.2 NZM Valtice

Budovu na náměstí ve Valticích získalo Národní zemědělské muzeum v roce 1988 ve zchátralém stavu. Základy muzea jsou ze 17. století, kdy objekt sloužil zámecké hospodářské správě lichtenštejnských statků. V 19. století byly domy na náměstí přestavěny do jednotného architektonického stylu. V 50. letech 20. století zde sídlila Státní rolnická škola, ale od 70. let byla budova muzea opuštěná. V 90. letech bylo muzeum od základů zrekonstruováno a vznikly zde expozice vinařství, zahradnictví a životního prostředí.

Obr. 2 Budova NZM Valtice

Obr. 3 Náměstí ve Valticích

6.2.1 Stávající stav expozice

Současná expozice Zemědělského muzea ve Valticích byla vytvořena v 90. letech 20. století a v nezměněné podobě ji můžeme vidět dodnes. Aktuální stav dnes už neodpovídá evropským standardům a expozice se v porovnání s modernějšími instalacemi ve světě jeví jako neatraktivní a zastaralá.

Obr. 4 Stávající expozice ovocnářství

Do expozice, která je umístěna v prvním patře budovy, se dostaneme chodbou a po kamenných točitých schodech. Chybí zde upoutávky a uvedení do problematiky zemědělského muzea a není zde označen začátek ani konec prohlídky. Dispozičně je muzeum vyřešeno tak, že návštěvník projde postupně celou prohlídku zahradnictví a vinařství a odchází zadním vchodem na dvůr, kde opět vstupuje do přízemí, ve kterém jsou vystaveny vinařské lisy. V přízemní místnosti bez oken je situovaná výuková místnost. Děti zde sedí na dřevěných lavicích mezi prodejními vzorky valtického vína. Vstupní dvě místnosti v prvním patře slouží k dočasným výstavám. Následuje expozice ptáků lednicko – valtického areálu, která je vyřešena pomocí dioramat s termoplastickými preparáty. Návštěvník s alergií na prach a peří by měl prohlídku raději vynechat. V této části prohlídky je relativně nová dubová podlaha. V expozici zahradnictví a vinařství je na starých parketách položený koberec. Všechny čtyři místnosti jsou na první pohled totožné, jen se mění obsah vitrín. Vitríny z tmavého dřeva jsou zavěšeny na stěnách a uvnitř můžeme vidět parafinové modely ovoce a zeleniny, naroubované větvičky a nářadí zahrádkářů a vinařů. Uprostřed místností jsou vystaveny historické pluhy, sudy na víno a další nástroje zemědělců. Na bílých stěnách visí panely s texty o zahradnictví a vinařství.

Obr. 5 Dočasná výstava

Obr. 6 Expozice ptáků

Osvětlení není řešeno prakticky vůbec. Na stropě jsou klasická bodová svítidla, která na osvětlení celé expozice určitě nestačí. Na oknech jsou dlouhé záclony, jinak zastínění oken chybí.

2. PRAKTICKÁ ČÁST

7. TEMATICKÉ ROZDĚLĚNÍ NZM

Nový koncept řešení Národního zemědělského muzea ve Valticích vyžadoval nové tematické a půdorysné uspořádání muzea. NZM obsahuje sbírky z oboru zahradnictví, životní prostředí a vinařství. Představa vedení muzea byla, rozdělit prohlídku na čtyři roční období, kde by se promítly všechny složky, které muzeum vystavuje. Toto rozdělení mi přišlo nepřehledné, protože se tím rozbijí jednotlivé tematické okruhy pokaždé na čtyři části. Proto jsem se držela přímo zemědělských oborů, na které se muzeum specializuje a rozdělila expozici na část zahradnictví, životní prostředí a vinařství.

Část zahradnictví se dále dělí na podobory zelinářství, ovocnářství a pěstitelství, část životní prostředí tvoří biotopy voda, lidská sídla, pole a les a část vinařství reprezentují historické vinařské lisy, vinařství a vinohradnictví.

V přízemí jsem nechala pokladnu, toalety a recepci v půdním dispozičním řešení. Po schodech nebo výtahem, se dostaneme do prvního patra, kde je označen vstup do expozice. Vstupy do prohlídky jsou možné dva, záleží na návštěvníkovi, jestli bude chtít projít celou prohlídku, nebo jen část životního prostředí.

Návštěvníka muzea po příchodu do expozice čeká tzv. úvodní místnost, kde se může seznámit s obsahem expozice, rozdělením muzea, v dětském koutku mohou rodiče nechat své malé děti a nerušeně si projít muzeum. Prohlídka začíná oborem zahradnictví a výukovou místností pro školy a badatele. Tato část muzea se bude aktivně využívat pro školní výuku a praktickou ukázkou pěstitelství, návštěvníci se budou moci interaktivně podílet na prezentaci zahradnictví. Další částí muzea, které má i svůj vlastní vstup, je část životního prostředí. Ze zahradnictví přejdeme do biotopu lidská sídla a přes biotop pole a les ukončíme prohlídku v biotopu voda. Tato část muzea bude prezentována formou audiovizuální projekce.

Muzejní expozici lze opustit zadním východem do dvora, takže se návštěvník nemusí vracet na začátek. V přízemí jsou vystaveny historické vinařské lisy a nachází se zde expozice vinařství a vinohradnictví, která má podobu vinného sklípku. Tuto část je opět možné shlédnout samostatně. V prvním patře se nachází oddělená, samostatně uzamykatelná místnost, která bude sloužit ke krátkodobým výstavám. Zájemce o výstavu ji může vidět nezávisle na stálé expozici muzea.

Obr. 7 Návrh - Tematické rozdělení muzea

8. ČÁST ZAHRADNICTVÍ

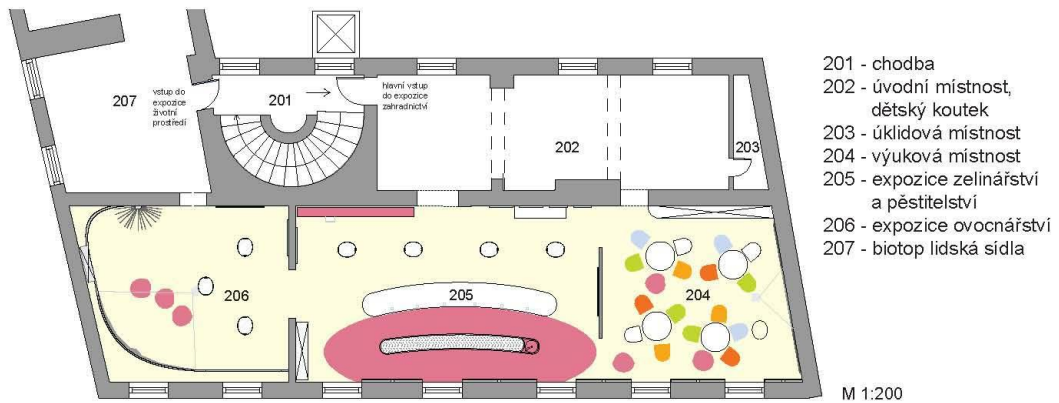
Ve své práci řeším detailně část expozice zahradnictví. Tento zemědělský obor se zabývá pěstováním a studiem všech rostlin. Muzeum ve Valticích se důkladněji věnuje pěstitelství užitkových rostlin, takže expozice zahradnictví je rozdělena na část ovocnářství, zelinářství a pěstitelství.

Zahradnictví a pěstitelství jsou obory, které člověka provází od nepaměti. Ve vesnicích i ve městech mají lidé zahrádky, kde si pěstují své vlastní plodiny. S příchodem supermarketů a možností nakoupení potravin v obchodech, pěstitelství v domácnostech rapidně ubylo, takže jedním z cílů zemědělského muzea, je ukázat a připomenout lidem, jak se dané plodiny dají vypěstovat, jak se o ně musí starat a jak sklídit úrodu. S trendem zdravého životního stylu a biopotravín se pomalu vrací i pěstování ovoce a zeleniny doma na zahrádkách, kde si člověk sám hlídá podmínky růstu rostliny.

Cílem expozice zahradnictví je podat ucelený přehled o tom, co tento zemědělský obor charakterizuje a prakticky si vyzkoušet, co obnáší pěstitelství a

péče o rostliny. Formou interaktivní výuky, kdy si návštěvník sám může zkusit něco vypěstovat, nebo si přivonět k živé květině, vede k většímu zážitku a tím k lepšímu zapamatování. Prohlídka muzea se potom především pro děti stává zábavnou a výuková funkce muzea má lepší efekt.

PŮDORYSNÉ SCHÉMA EXPOZICE ZAHRADNICTVÍ

Obr. 8 Návrh - Půdorysné schéma expozice zahradnictví

8.1 Interaktivní výuka

Moderní školství a výukové metody se snaží děti co nejvíce zaujmout a aktivně zapojit do výuky. Děti nejsou pouhými posluchači, ale sami pomáhají vytvářet vyučovací hodinu. Vtáhnutím do děje si děti lépe zapamatují, co se naučily a motivuje je to k lepším výkonům a výsledkům. Pomocí názorných příkladů a moderních IT technologií a programů se stereotypní výuka oživuje a děti baví. Interaktivní výuka se stále častěji zavádí do škol a jiných vzdělávacích zařízení, protože její efektivita je prokazatelná.

Obr. 9 Interaktivní tabule

8.2 Výuková místnost

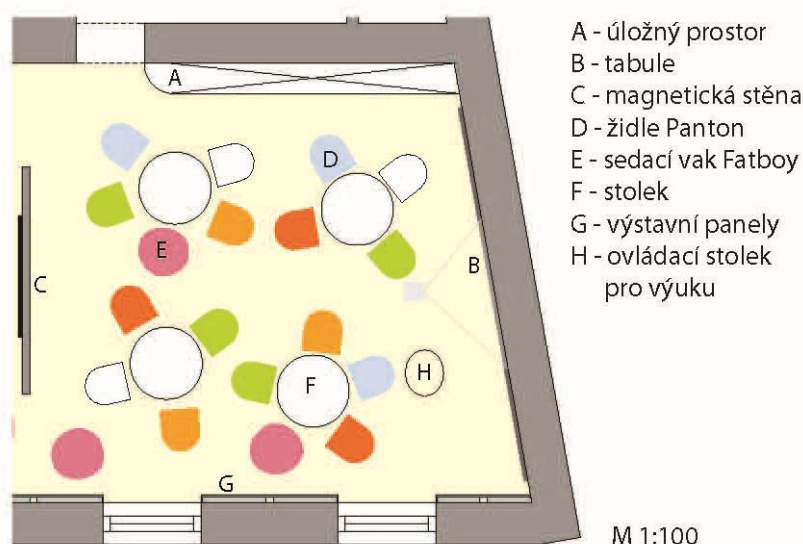
Jednou ze základních funkcí muzea je vzdělávání, proto by v muzeu neměla chybět výuková místnost. Umístila jsem ji tak, že navazuje na expozici zahradnictví, kde bude probíhat interaktivní výuka pěstitelství.

Cílem je, aby tuto výukovou místnost nabízelo muzeum školám, jako prostor, kam je možné přenést výuku ze školy přímo ke zdroji přírodnin a učebního materiálu k tématu zemědělství. Muzeum by úzce spolupracovalo se školami a svůj vzdělávací program by přizpůsobovalo podle učebních osnov. Školy by mohly pořádat celodenní výuku v muzeu k tématu zahradnictví nebo životního prostředí a pro děti by se výuka zpestřila.

Třída je dimenzovaná pro 16 dětí s možností přidání židlí ke stolům. Průměrná třída má okolo 30 žáků, ale počítám s tím, že po příchodu do muzea se třída rozdělí na dvě poloviny a zatímco jedna část bude ve výukové místnosti, tak druhá bude u pokusného záhonku nebo půjde do části životního prostředí do 3D kina.

Výuka v této místnosti bude probíhat podobně jako ve škole, ale učitelé mohou využívat interaktivní tabuli, promítat přírodovědecké filmy a ukazovat jim odbornou literaturu k probíranému tématu. Žáci si zde budou psát poznámky, sledovat promítání nebo vytvářet nejrůznější přírodovědné projekty a soutěže.

PŮDORYSNÉ SCHÉMA VÝUKOVÉ MÍSTNOSTI

Obr. 10 Návrh - Půdorysné schéma výukové místnosti

Původní místnost jsem půdorysně zmenšila a oddělila od expozice zelinářství úzkou příčkou, která výukovou místnost neodděluje striktně od navazující expozice, ale dává možnost libovolného procházení mezi jednotlivými místnostmi. Chtěla jsem propojit aktivity u pokusného záhonu a laboratoře v sekci pěstitelství s výukovou místností, aby žáci měli kdykoliv přístup ke stolům, kde si mohou své pokusy zapsat do sešitů. Příčka je ve výukové místnosti povrchově upravená tak, aby sloužila jako magnetická tabule, kam si děti mohou pověsit své práce. Uvnitř

příčky je izolace, aby magnetický povrch nekomplikoval chod LCD televizoru, který je pověšen na příčce z druhé strany.

8.2.1 Mobiliář

Mobiliář ve výukové místnosti nekopíruje tradiční formu školního nábytku a jeho uspořádání ve třídě, ale je vybrán tak, aby děti v muzeu nebyly příliš svazovány školním prostředím a muzeum pro ně bylo zábavnou alternativou, kde se mohou dovědět něco nového. Děti zde nesedí v lavicích před tabulí, ale po skupinkách u kulatých stolků. Kolem nich jsou rozmístěny barevné plastové židle Panton od firmy Vitra. Svým organickým tvarem a barevností odlehčují atmosféru výukové místnosti. Mezi židlemi jsou umístěny tři sedací vaky Fatboy pro děti jako neformální odpočinkový kus nábytku. Firma Vitra se zabývala použitím tohoto typu nábytku v kancelářích a dospěla k závěru, že po jeho využívání na pracovištích převládá uvolněná nálada, čímž se vytváří lepší pracovní prostředí a lidé se do práce těší a chodí tam rádi. Podobného efektu chci docílit i v muzeu.

Obr. 11 Panton Chair

Obr. 12 Sedací pytel Fatboy

V místnosti je navržena skříň jako úložný prostor pro výuku a jako prostor, kam si děti mohou odložit věci po příchodu do muzea.

Na zdi jsou zavěšeny tři tabule. Jedna na psaní, druhá slouží jako nástěnka a třetí je tabule interaktivní. Na tuto tabuli lze promítat z projektoru a současně na ní psát. Tabule je propojena s počítačem a reaguje na dotyk, kterým lze ovládat

spuštěné aplikace. Počítač s příslušenstvím pro ovládání tabule je skryt ve stolku pro učitele před tabulí.

8.2.2 Výstavní panely

Podél severní zdi mezi okny jsou zavěšeny výstavní panely s obrázky a trojjazyčnými texty. Valtice leží na hranicích s Rakouskem, takže vedle češtiny a mezinárodní angličtiny, nechybí na panelech ani němčina. Texty jsou barevně rozlišeny podle jazyků a na panelu jsou umístěny ve výšce očí (tj. od 110 do 170 cm od podlahy). Velkoformátové fotografie odklopují text ve vrchní a spodní části panelu, aby byly viditelné ze všech částí místnosti. Pozadí panelu je světle zelené, aby barevně podtrhlo fotografie se zahradnickou tematikou.

Panely budou svítící. Efektu se docílí tak, že se na zeď horizontálně nad sebe namontují zářivky, před které se ve vzdálenosti osmi centimetrů nainstaluje plexisklo. Na něm bude nalepená transparentní fólie ve dvou vrstvách, která světlo od zářivek rovnoměrně rozptýlí. Boky panelu se zakryjí plexisklem s bílou fólií, která bude světlo odrážet zpátky do svítícího panelu. Intenzita světla bude regulovatelná, takže panely s tmavými obrázky bude možné rozsvítit víc a světlé panely naopak utlumit.

8.2.3 Materiálové a funkční řešení

Na podlaze je použito světle béžové marmoleum s jemným mramorovým vzorem pro skrytí případných nečistot. Vysoký strop je snížený sádrokartonovým podhledem, ve kterém jsou zabudovaná čtvercová stropní svítidla. Tato svítidla jsou doplňkovým umělým osvětlením, při výuce se bude využívat především přirozeného světla od oken. Okna se dají zastínit bílými roletami. Barevnost stěn je bílá, světle tyrkysová a zelená. Zvolila jsem tuto barevnou kombinaci, protože se zahradnictvím a pěstitelstvím přírodní zeleň souvisí. Nábytek je vyroben z dřevotřískových desek povrchově olepených bílým melaminem. Stávající topení jsem nahradila topením podlahovým, čímž jsem se zbavila pohledově nevzhledných radiátorů a potrubí.

Obr. 13 Návrh - Výuková místnost

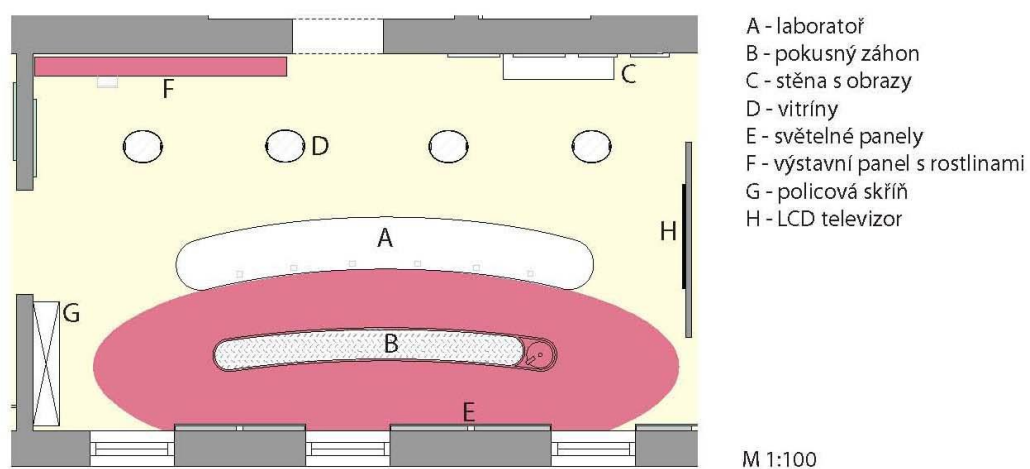
8.3 Expozice zelinářství a pěstitelství

Expozice zelinářství a zahradnictví volně navazuje na výukovou místnost. Má ale i svůj vlastní vstup, kde začíná expozice zemědělského muzea. V této části muzea se vystavuje zemědělský obor zelinářství a pěstitelství. Zelinářství vystavují klasickým způsobem 3D a obrazového materiálu, ale pěstitelství prezentují formou interaktivního zapojení návštěvníka do expozice. Hlavní myšlenka byla, aby si děti i dospělí zkusili na vlastní kůži praktiky zahrádkáře. Mnoho dětí dnes neví, co obnáší pěstování zemědělských plodin a v Národním zemědělském muzeu ve Valticích by se to mohli naučit. Vytvořila jsem zde pokusný záhonek, kde bude interaktivní výuka probíhat. Nechybí zde také laboratoř, kde si mohou návštěvníci vyzkoušet několik pokusů a zapůjčit mikroskop.

Samotná expozice zelinářství by měla lidi informovat o tom, co tento obor zahrnuje a čím je pro lidstvo podstatný. Nesmí zde chybět vysvětlení pojmů v textové a obrazové podobě. Zelinářství se zabývá výsadbou rostliny od semínka až po sklizeň plodů, takže v muzeu by měly být přítomny ukázky vzrostlých rostlin a vypěstované zeleniny.

S pěstitelstvím souvisí zahrádkářské nástroje a způsob výsadby a sklizně rostlin. Návštěvníci muzea se s těmito technikami seznámí buď prakticky u pokusného záhonu, nebo se na ně podívají na nahraném videu v televizi.

PŮDORYSNÉ SCHÉMA EXPOZICE ZELINÁŘSTVÍ A PĚSTITELSTVÍ

Obr. 14 Návrh - Půdorysné schéma expozice zelinářství a pěstitelství

8.3.1 Laboratoř

Laboratoř tvoří centrální prvek místnosti. Je to v podstatě dlouhá pracovní plocha, která je výškově nastavitelná, aby byla pohodlně přístupná jak pro dítě, tak pro dospělého. Pod pracovní deskou jsou úložné prostory pro mikroskopy a laboratorní pomůcky. V desce stolu jsou také výklopné elektrické zásuvky pro zapojení přístrojů. Nábytek je opatřen kovovými vsazenými úchytkami od firmy Hettich.

Laboratoř slouží k podrobnému zkoumání přírodnin nebo k jednoduchým chemickým pokusům. Návštěvník si například může změřit obsah cukru ve šťávě nebo si v mikroskopu prohlédnout rostlinná pletiva. Školy si zde vytvoří svůj individuální program podle aktuální výuky ve škole.

Laboratorní stůl také tvoří fyzickou bariéru u pokusného záhonu, aby se případný nepořádek neroznášel dále do místnosti.

Obr. 15 Návrh - Laboratoř

8.3.2 Pokusný záhon

Interaktivním prvkem a lákadlem muzea je pokusný záhonek, který tvoří další dominantu v expozici zelinářství. Bude zde pod vedením lektora probíhat školení o pěstitelství. Děti a studenti si zkusí řadu praktických úkonů, například sázení, přesazování, zalévání, což se jim bude hodit do života. V LCD televizoru,

který visí na zdi naproti záhonu, bude puštěno video s ukázkou pěstitelství, aby měli návštěvníci předlohu neustále před sebou.

Součástí záhonku je i malé umyvadlo s přívodem vody pro práci i mytí rukou. Hlína je v záhonu nasypaná do nízkého žlabu, který funguje na stejném principu jako květináč. Ve žlabu jsou pojistné přepady vody pro odvod přebytečné vody do kanalizace.

Nářadí a další příslušenství pro práci na záhonku je uskladněno v policové skříni, která stojí u zdi blízko záhonu. Podlaha okolo interaktivního záhonu je barevně odlišená od podlahy v ostatních částech muzea. Je tmavší, aby se lépe ztratily nečistoty, a svou odlišností zvýrazňuje zónu pokusného záhonu. Ve vedlejší místnosti se nachází úklidová místnost, protože záhon si vyžádá pravidelnou údržbu.

Rostlinný materiál pro zahrádkaření bude dodávat zemědělské družstvo nebo soukromí zahrádkáři po dohodě s NZM. Program u záhonu bude také zaměřen na sezónní práce, takže v daném měsíci se budou upřednostňovat rostliny charakteristické pro dané roční období.

Obr. 16 Návrh - Pokusný záhon

8.3.3 Vitríny

Součástí muzejního mobiliáře jsou uzamykatelné vitríny pro vzácné exponáty nebo vystavované předměty, kterých se návštěvníci nesmí dotýkat. Do NZM jsem navrhla oválné vitríny z plexiskla, protože tento materiál je lehký a lze jej jednodušeji ohýbat než klasické sklo.

Vitrína se skládá ze dvou částí. Větší část je zavěšená od stropu a jsou v ní čtyři police, které drží kovová konstrukce. Na konstrukci je připevněné led – diodové osvětlení, které je zakryté mléčným sklem, aby návštěvníky neoslňovalo a současně osvětlovalo předměty na policích. V této části vitríny se budou vystavovat voskové modely zeleniny, která roste v našich přírodních podmínkách, popřípadě drobné historické zemědělské nástroje. Druhá nízká část vitríny je postavena pod zavěšeným válcem a je zde pouze jedna police, na které budou položeny sezónní kusy čerstvé zeleniny. Návštěvník si bude moci prohlédnout živé odrůdy, které se budou pravidelně obměňovat, a případně bude moci ochutnat. Mezera mezi dvěma válci vitríny opticky odlehčuje. Horní část vitríny bude z části otevíratelná a uzamykatelná z důvodu čištění nebo výměny exponátů. Průvodní text k vystaveným předmětům bude nalepený pomocí snímatelné fólie přímo na plexiskle vitríny.

Obr. 17 Návrh - Vitrína

8.3.4 Stěna s obrazy

Na volné stěně v expozici zelinářství vznikla hříčka s obrazy. Zelenina a ovoce člověka provází v běžném životě a stává se tak často i námětem v dílech světových malířů. Vystavila jsem na zeď osm děl od známých malířů, kde ovoce a zelenina hrají hlavní roli. Lidé se tak budou moci podívat, jak viděli přírodniny takový malíři jako například Špála, Cézanne, Archimboldo nebo Picasso.

Pod obrazy v jednoduchých dřevěných rámech stojí stůl s nakloněnou magnetickou plochou pro jednodušší užívání, kde si děti budou moci z magnetů ve tvaru zeleniny seskládat podobný výjev, jako vytvořil Archimboldo.

Obr. 18 Návrh - Stěna s obrazy

8.3.5 Výstavní panel s rostlinami

Do zahradnictví také patří obor bylinkářství a péče o vzrostlé rostliny. Proto v muzeu vystavují živé rostliny a bylinky, ke kterým si může člověk přivonět a prohlédnout si je na živo.

Ve výstavním panelu je několik otvorů, do kterých jsou vsazeny plastové průhledné zásuvky. Do nich se nainstalují živé rostliny a návštěvník je bude moci vysunout a podívat se na ně zblízka. Vzadu v policích bude větrací otvor, aby šel rostlinám vzduch. Muzeum bude spolupracovat s místními školami a zahradnictvím,

kteří se bude o tyto rostliny denně starat a případně obměňovat za čerstvé. V sezóně od května do září, kdy má muzeum hlavní otevírací dobu, by to neměl být problém.

Osvětlení rostlin je vyřešeno bodovým zdrojem, který bude umístěn vždy v horní části otvoru a bude tedy svítit na byliny shora.

Panel v místnosti svou barevností vytváří výrazný prvek. Je vyroben ze sádkartonu a natřen vínovou, bílou a světle tyrkysovou barvou, která se objevuje i v ostatních částech muzea.

Obr. 19 Návrh - Výstavní panel s rostlinami

8.3.6 Mobiliář

Výuka, která bude probíhat u pokusného záhonu, potřebuje mnoho pomůcek, které jsem uskladnila v policové skříni. V policích budou přepravky z překližky, kde budou mít děti zástěry, rukavice, konvičky a další potřebné zahrádkářské náčiní. Nejznámější druhy nářadí budou pověšeny v horní části úložného prostoru, kde budou uvedeny názvy a k čemu se daný nástroj používá.

Podél severní zdi pokračují světelné výstavní panely podobně jako ve výukové místnosti. Textová i obrazová část bude zaměřena na tematiku zelinářství a pěstitelství.

8.3.7 Materiálové a funkční řešení

Na podlaze bude i v této místnosti použito světlé marmoleum, pouze v části pokusného záhonu je podlaha vínová, aby se záhon opticky oddělil od zbytku místnosti a na podlaze se ztratily nečistoty. Víňová barva je zde zvolena jako kontrast ke světle zelené, která se objevuje na zdech.

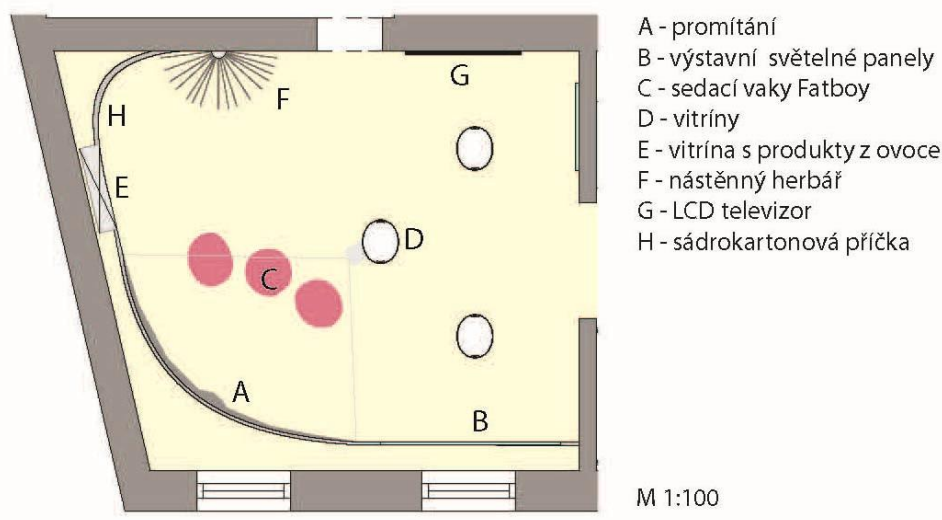
Stěny jsou natřené bílou omítkou, pouze příčka mezi výukovou místností má světle zelenou barvu.

Strop je opět snížený sádrokartonovým podhledem na světlou výšku 3300 mm. V podhledu je stejně jako ve výukové místnosti zabudované čtvercové stropní osvětlení, ve kterém je i funkční nouzové osvětlení. Důležité je však přirozené světlo kvůli práci s rostlinami. Při promítání nebo sledování televize je možné okna zastínit bílými roletami.

8.4 Expozice ovocnářství

Ovocnářství je obor, který se zabývá výsadbou, roubováním a množením ovocných stromů, keřů a rostlin, jejich péčí a následnou sklizní a uchováváním plodů. Expozice ovocnářství už není interaktivní jako zelinářství, ale je více audiovizuální.

PŮDORYSNÉ SCHÉMA EXPOZICE OVOCNÁŘSTVÍ

Obr. 20 Návrh - Půdorysné schéma expozice ovocnářství

Vystavuji zde opět modely ovoce ve vitrínách s možností ochutnávky vypěstovaného sezónního ovoce nebo ořechů. Ovocné keře a rostliny jsou prezentovány formou vylišovaných rostlin, které si návštěvník může prohlédnout v nástěnném kalendáři. Průvodní texty jsou opět na světelných panelech, jak je tomu i v předchozích místnostech.

Nepravidelný půdorys místnosti jsem zaoblila sádrokartonovou příčkou, která obíhá polovinu místnosti a zakrývá okna. V ní je zabudován jeden světelný panel a vitrína. Na středu příčky bude mělký reliéf stromu, na který se bude promítat audiovizuální projekce. Před něj se návštěvníci mohou posadit a sledovat promítání.

8.4.1 Promítání

Audiovizuální projekce je hlavním poutačem expozice ovocnářství. Okna jsou proto skryta a v místnosti převažuje tma, aby projekce dobře vynikla. Na mělký reliéf se bude promítat obraz stromu, který se bude postupně měnit ve čtyřech ročních obdobích. Promítání bude doprovázeno zvuky zvěře a větru ovlivněné roční dobou. Návštěvníci muzea se před promítací stěnou mohou posadit do sedacích vaků a nerušně sledovat videoprojekci.

Obr. 21 Návrh - Promítání

8.4.2 Nástěnný herbář

Nástěnný herbář se skládá z patnácti oboustranných listů kapa desky, na které budou nalepené vylisované rostliny s legendou. To celé bude zatavené ve fólii a vloženo do kovové lišty, aby jednotlivé listy herbáře nebyly moc těžké. Návštěvník může listovat v nástěnném herbáři jako v opravdové knize.

Vzhledem k tomu, že v místnosti bude převládat tma a projekce, musí být herbář osvětlen umělým osvětlením. Pět nastavitelných bodových svítidel, která se ukotví do podhledu, budou v oblouku shora osvětlovat nástěnný herbář.

Obr. 22 Návrh - Nástěnný herbář

8.4.3 Vitrína s produkty z ovoce

V sádkartonové příčce je vytvořena prosklená nika se skleněnými policemi, kde budou vystaveny produkty, které se dají vyrobit z ovoce. Děti i dospělí si tak mohou prohlédnout ovocnářské produkty, např. kompoty, marmelády, slivovici, sušené ovoce, přesnídávky a šťávy a současně se poučit, jak se ovoce uchovává na zimu a jak ho lze zpracovat.

Vitrína bude osvětlena shora několika bodovými svítidly. Světlo prostoupí skleněné police a směrem dolů bude postupně jeho intenzita slábnout.

8.4.4 Mobiliář

Mobiliář v expozici ovocnářství se opakuje z předešlých místností muzea. Před promítací stěnou se návštěvníci budou moci posadit do sedacích vaků Fatboy.

Světelné panely, na kterých je prezentován obor ovocnářství a roubování, jsou ve stejném duchu jako v celé expozici zahradnictví. Obsah zavěšených vitrín je zaměřen na ovocnářství.

U vchodu do expozice životního prostředí je zavěšen LCD televizor, kde bude prakticky ukázána technika roubování a řízkování.

8.4.5 Materiálové a funkční řešení

Barevnost podlahy a stropní sádrokartonový podhled jsou stejné jako v předchozí výukové místnosti a expozici zelinářství. Jižní stěna je světle zelená a západní vínová, tím se opticky prostor ztmaví, což bude vyhovovat projekci. Bílá sádrokartonová příčka je od stěn vzdálena půl metru, aby zde vznikl manipulační prostor pro výměnu exponátů nebo plakátů. Příčkou se totiž okna zaslepí. Aby zaslepení oken muzea nevypadalo z ulice příliš násilně, použijí na okna venkovní rolety, na kterých je vyměnitelný potisk aktuálně probíhající výstavy. Rolety budou mít funkci reklamního poutače, který bude kolemjdoucí na náměstí Svobody lákat k návštěvě muzea.

ZÁVĚR

Zamyšlení nad novou expozicí Národního zemědělského muzea ve Valticích a posláním muzeí mě postupně přivedlo na myšlenku, že muzeum není přežitkem doby, ale naopak je v něm velký potenciál, který by se měl využít. Návštěva muzea by měla být volnočasovou aktivitou, kterou by měl člověk sám od sebe vyhledávat a ne být do ní nucen. Náplň a také prostředí muzea by mělo veřejnost k prohlídce muzea lákat a ne ji odrazovat.

Nový návrh NZM ve Valticích využívá nové technologie a osvětlení expozice, aby prohlídka byla pro návštěvníka nejen poučná, ale i zajímavá po vizuální stránce.

Praktické úkoly a interaktivní výuka dopomohou dětem k hlubšímu proniknutí do zahradnictví a doufám, že v nich vzbudí zájem o přírodu a pěstitelství i v budoucím životě.

Valtice by se díky nové expozici Národního zemědělského muzea mohly stát více vyhledávanou turistickou destinací a věřím, že návštěva muzea se pro děti i dospělé stane zážitkem, z kterého si odnesou pobavení, radost i poučení.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Doc. PhDr. ŠTĚPÁNEK, Ph.D., Pavel. *Obrysy muzeologie*. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2002
- [2] Ing. JOHNOVÁ, Radka. *Marketing kulturního dědictví a umění*. Grada Publishing, a.s, Praha 2008
- [3] Ing. ŠROT, Radoslav. *Rok v naší zahradě*. Ottovo nakladatelství, s.r.o., Praha 2004
- [4] JŮVA, Vladimír. *Dětské muzeum*. Paido, edice pedagogické literatury, Brno 2004
- [5] Mgr. ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Škola muzejní pedagogiky 1, Poznámky k partnerství výtvarné a muzejní pedagogiky*. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2007
- [6] NZM.CZ [online]. Dostupný z WWW: www.nzm.cz/dokumenty/?d=132
- [7] NZM.CZ [online]. Dostupný z WWW:
www.nzm.cz/docs/koncepce_rozvoje_nzm_2006-2010.pdf
- [8] PHIL.MUNI.CZ [online]. Dostupný z WWW:
<http://www.phil.muni.cz/muzeo/materialy.html>
- [9] CZ-ICOM.CZ [online]. Dostupný z WWW:
http://www.cz-icom.cz/o_icom.html
- [10] AVMEDIA.CZ [online]. Dostupný z WWW:
<http://www.avmedia.cz/muzea-clanky/>
- [11] ENVIPORT.CZ [online]. Dostupný z WWW:
<http://www.enviport.cz/envilink/biomy-a-biotopy.aspx>
- [12] AHSCB.NET [online]. Dostupný z WWW:
http://www.ahscb.net/soubory/II_rok.html

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Logo NZM. Zdroj: http://www.czechdesign.cz	18
Obr. 2. Budova NZM Valtice. Zdroj: vlastní fotografie	20
Obr. 3. Náměstí ve Valticích. Zdroj: vlastní fotografie	20
Obr. 4. Stávající expozice ovocnářství. Zdroj: vlastní fotografie	21
Obr. 5. Dočasná výstava. Zdroj: vlastní fotografie	22
Obr. 6. Expozice ptáků. Zdroj: vlastní fotografie	22
Obr. 7. Návrh - Tematické rozdělení muzea. Zdroj: vlastní výkres	25
Obr. 8. Návrh - Půdorysné schéma výukové místnosti. Zdroj: vlastní výkres	26
Obr. 9. Interaktivní tabule. Zdroj: http://www.daite.cz	27
Obr. 10. Návrh - Půdorysné schéma výukové místnosti. Zdroj: vlastní výkres	28
Obr. 11. Panton Chair. Zdroj: http://www.vitra.com/en-cz/	29
Obr. 12. Sedací pytel Fatboy. Zdroj: http://www.fatboy.cz/	29
Obr. 13. Návrh - Výuková místnost. Zdroj: vlastní vizualizace	31
Obr. 14. Návrh - Půdorysné schéma expozice zelinářství a pěstitelství. Zdroj: vlastní výkres	32
Obr. 15. Návrh - Laboratoř. Zdroj: vlastní vizualizace	33
Obr. 16. Návrh - Pokusný záhon. Zdroj: vlastní vizualizace	34
Obr. 17. Návrh - Vitrína. Zdroj: vlastní vizualizace	35
Obr. 18. Návrh - Stěna s obrazy. Zdroj: vlastní vizualizace	36
Obr. 19. Návrh - Výstavní panel s rostlinami. Zdroj: vlastní vizualizace	37
Obr. 20. Návrh - Půdorysné schéma expozice ovocnářství. Zdroj: vlastní výkres	38
Obr. 21. Návrh - Promítání. Zdroj: vlastní vizualizace	39
Obr. 22. Návrh - Nástěnný herbář. Zdroj: vlastní vizualizace	40